

Palkansaajasäätiön toimintakertomus 2009

Säätiön toiminnan tarkoitus ja sen toteuttaminen

Säätiö jatkoi sääntöjensä mukaisen tarkoituksen toteuttamista edistämällä säästäväisyyttä ja palkansaajien taloudellista tietämystä sekä ylläpitämällä STS-pankkimuseota ja pankin arkistoa.

Säätiön toiminta perustui valtuuskunnan vuosille 2007 - 2009 hyväksymään toimintasuunnitelmaan, jonka pohjalta valtuuskunta vahvisti kunkin vuoden toiminnan painopistealueet. Toimintasuunnitelmassa asetettiin tavoitteet sekä säätiön varainhoidolle että sen varsinaiselle toiminnalle.

Säätiön apurahoina jakaman rahamäärän kasvu jatkui edelleen. Finanssisektorin nopea toipuminen vuoden 2008 kriisistä ja siitä aiheutunut sijoitusmarkkinoiden elpyminen palautti säätiön varallisuusaseman lähelle vuoden 2007 lopun tasoa. Taloudellisen pohjan vahvistuminen tuki säätiön pyrkimystä laajentaa ja kehittää varsinaista toimintaa.

STS-pankin arkisto ja historia

STS-pankkimuseo toimii edelleen Työväenmuseo Werstaan yhteydessä Tampereella. Säätiö tuki taloudellisesti museon perusnäyttelyn uudistumista. Pääosa näyttelystä avattiin syksyllä 2009 ja siinä on säätiön toimintapiiristä mm. STS-pankin ja edistysmielisen osuuskauppaliikkeen aineistoa.

Säätiön Internet-sivuille on lisäksi toteutettu ”virtuaalimuseo”, eli pankin historian aikana kertyneestä valokuva-aineistosta säätiön kotisivuille koottu näyttely. STS-pankin arkiston hoitoa sekä valokuvien, taidekokoelman ja muun materiaalin säilyttämisestä ja järjestämisestä vastasi edelleen Työväen Arkisto.

Historia- ja perinnetyö painottui säätiön toiminnassa poikkeuksellisen paljon vuonna 2009. Alkuvuodesta julkistettiin FT Timo Soukolan kirjoittama STS-liikepankin muodostamista ja pankin loppuvaiheita kuvaava teos ”Sallitun riskinoton rajat - STS-pankki ja sen edeltäjä 1980 - 1992. Teoksen julkistaminen tapahtui Helsingin Työväen Säästöpankin toiminnan aloittamisen satavuotispäivän aikoihin.

Vuosi oli muutoinkin säätiön historia- ja perinnetoiminnan kannalta merkittävä. Historiaprojektiin liittyen säätiö teki lahjoituksen Työväen Arkistolle, Kansan Arkistolle ja Työväenmuseo Werstaalle. Lisäksi Työväen Arkisto vietti satavuotisjuhliansa ja muutti uusiin tiloihin loppuvuodesta 2009. Tässä yhteydessä säätiö luovutti arkistolle Tasavallan presidentti Tarja Halosen vaalikampanjaan liittyneen reliefin sekä presidentti Mauno Koiviston muotokuvan.

Em. taide-esineet liitettiin arkistossa pysyvästi esillä olevaan näyttelyyn, jossa on työväenliikkeen piiristä merkittäviin valtiollisiin tehtäviin nousseiden henkilöiden muotokuvia ja muuta heihin liittyvää materiaalia. Mauno Koivisto toimi Helsingin Työväen säästöpankin toimitusjohtajana 1960-luvulla ja Tarja Halonen sai puolestaan samalla vuosikymmenellä Työväen Säästöpankkiin läheisesti liittyneeltä Työväen Opintorahastolta kaksi apurahaa lukio-opintojen päättämiseen.

Patentti- ja rekisterihallitus tiedusteli 9.10.2009 päivätyllä selvityspyynnöllä säätiöltä perusteita em. Tarja Halos - reliefin hankintaan. Saatuaan selvityksen ao. hankintapäätöksen historiallisesta taustasta, PRH totesi teoksen hankinnan olleen säätiön säännöissä määrätyn tarkoituksen toteuttamistavan mukainen. Päätöksenteon säätiössä todettiin olleen asianmukainen ja huolellisen harkinnan lopputulos.

Apurahat

Säätiön toiminnan painopiste on palkansaajien taloudellisen tietämyksen edistämisessä. Säätiö jakaa apurahoja tutkimus-, koulutus- ja tiedotusprojekteihin. Apurahatoiminnan valmistelusta ja seurannasta vastasi apurahatoimikunta, johon kuului kuusi jäsentä. Sen puheenjohtajana toimi säätiön hallituksen puheenjohtaja Markku Hyvärinen. Toimikunta kokoontui kaksi kertaa. Apurahojen jaosta päätti säätiön hallitus.

4.2.2009 jaettiin seuraavat apurahat:

Palkansaajien Tutkimuslaitokselle yhteensä 150 000,- euroa neljään hankkeeseen. Pysyvät kohteet ovat talouskehityksen analysointi- seuranta- ja ennustetyö sekä Talous ja Yhteiskunta -lehden toimittaminen ja kehittäminen. Projektiluontoiset tutkimusteemat ovat: ”palkkapaineet ja työmarkkinainstituutiot” ja ”heijastuuko kilpailu hyvätuloisista kuntatalouteen”.

Työväen Sivistysliitolle 100 000,- euroa seminaari- ja luentohankkeisiin, kirjan kustantamiseen sekä tilaisuussarjoihin ”palkansaajakotitalouksien asema muuttuvassa taloustilanteessa” ja ”yhteiskuntapolitiikan suunta”.

Kansan Sivistystyön Liitolle 50 000,- euroa seminaari- ja koulutushankkeeseen ”Talous, työelämä ja ilmastonmuutos”.

Kalevi Sorsa - säätiölle 70 000,- euroa ”Osaamisyhteiskunta kaikille” -hankkeeseen, ”Oikeudenmukainen verotus” -projektiin sekä vero- ja finanssiprojektiin.

Vasemmistofoorumi ry:lle 40 000,- euroa hankkeeseen ”yhteiskunnallisen asiantuntijuuden kehittäminen”.

Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen projektiryhmälle

20 000,- euroa matalapalkkatuen työllisyysvaikutusten jatkotutkimukseen.

Tampereen yliopiston Taloustieteiden laitokselle 20 000,- euroa tutkimushankkeeseen "Politiikan valintojen vaikutus taloudelliseen valtaan – tuloerojen kehitys Suomessa".

Turun Yliopiston Taloustieteen laitokselle 20 000,- euroa pitkän aikavälin ennustemallin kehittämistä koskevaan tutkimusprojektiin.

Syfo Oy:lle 20 000,- euroa toiminnan käynnistysvaiheen kuluihin.

STS-Pankkikillalle 2500,- euron toiminta-avustus.

FM Päivi Uljakselle 9 000,- euroa väitöskirjatyön loppuunsaattamiseen.

VTM Teemu Turuselle 9 000,- euroa väitöskirjatyön jatkamiseen.

FT Anna Kontulalle 2 000,- euroa täydentävänä rahoituksena tutkimukseen harmaasta työstä rakennusosalalla.

Yhteensä 512 500,- euroa.

18.9.2009 jaettiin seuraavat apurahat:

Työväen Sivistysliitolle 61 000,- euroa kahteen kirjaprojektiin, kahteen koulutustapahtumaan ja alueelliseen seminaarisarjaan.

Kansan Sivistystyön Liitolle 28 500,- euroa jatkorahoitusta hankkeeseen "Talous, työelämä ja ilmastonmuutos".

Kalevi Sorsa – säätiölle 20 000,- euroa vuoden 2009 kuluihin kolmeen hankkeeseen, jotka ajoittuvat vuosille 2009 – 2011.

Vasemmistofoorumi ry:lle 12 000,-euroa hankkeeseen "Poliittisen subjektiviteetin rakentaminen".

Suomen Kuluttajaliitolle 10 000,- euroa "Puhutaan velkaantumisesta" – hankkeen toisen osan toteuttamiseen.

Timo Soukolalle 6 000,- euroa teoksen "Animal spirits. How human psychology drives the economy" suomentamiseen.

Yhteensä 137 500,- euroa.

Vuoden 2009 apurahat olivat kaikkiaan 650 000,- euroa. Lisäksi säätiö teki STS-pankin historiaprojektiin ja Työväen Arkiston 100-vuotisjuhliin liittyen yhteensä 50 000,- euron lahjoitukset työväen pankkiperinteeseen liittyvään historiantutkimus-, arkistointi ja museotoimintaan.

Säätiön talouden kehitys

Markkinoiden kehitys

Vuosi 2009 oli sijoittajille kaksijakoinen. Tammi-maaliskuussa keskeiset pörssi-indeksit vielä laskivat, mutta maaliskuun lopusta vuoden loppuun asti sekä korko- että osakesijoitusten kehitys oli vahvasti positiivinen.

Tärkeimmistä osakeindekseistä USA:n Nasdaq Composite nousi 46 %, USA S&P 500 noin 25 %, Japanin Nikkei noin 19 % ja Bloomberg European 500 – indeksi noin 25 %. MSCI Worldin nousu oli 27,5 % ja OMX Helsinki – indeksin 19,5. Painorajoitettu OMX Helsinki CAP nousi peräti 44,5 %.

Edellisestä vuodesta poiketen sijoitusten maantieteellisellä jakaumalla oli selkeä vaikutus salkun tuottoon. Vuonna 2008 tapahtunut lasku osui eri indekseihin varsin tasaisesti, mutta toipumisen nopeus vuonna 2009 vaihteli. Varallisuusarvojen palautuminen kohdistui osakesijoitusten lisäksi myös useimpiin korkoinstrumentteihin ja raaka-aineisiin.

Toipumisen vetureina toimivat alhaisen korkotason ohella erityisesti Kiinan talouden odotettua nopeampi elpyminen ja ennusmerkit USA:n talouden kääntymisestä kasvu-uralle. Euroopan talous toipui selvästi hitaammin.

Korkomarkkinoille leimaa antava piirre oli korkotason pysyminen alhaisena ja yritysluottojen riskilisien selkeä pienentyminen. Erityisesti tämä koski riskiluottoja, mutta myös hyvän luottoluokituksen yritysten maksamat korkomarginaalit pienenevät.

Säätiön varallisuuden arvo ja sijoitustoiminnan tulos

Palkansaajasäätiön omaisuuden käypä arvo oli vuoden 2009 alkaessa noin 35 milj. euroa ja sen päättyessä runsaat seitsemän miljoonaa euroa enemmän, eli noin 42 miljoonaa euroa.

Säätiön salkun allokaatiota alettiin muuttaa offensiivisemmäksi jo vuoden 2008 puolella. Selkein painopisteen muutos tapahtui kuitenkin vasta keväällä 2009. Osakepainon vahvistamisen ohella päätettiin luopua valtionlainoista ja lisätä yrityslainojen ja – lainarahastojen osuutta salkussa. Keväällä 2009 toteutettiin myös kiinteistöhanke, joka osui ostajan kannalta hyvään markkinatilanteeseen. Muutosten ajoitus osoittautui jälkikäteen tarkasteltuna onnistuneeksi.

Säätiön tulos oli selkeästi budjetoitua parempi ja ylitti merkittävästi myös loppuvuodesta laaditun ennusteen. Syynä tähän on verraten tasaisesti maaliskuusta 2009 vuoden loppuun saakka jatkunut sijoitusmarkkinoiden toipuminen. Tilikauden ylijäämäksi muodostui 4 835 851,08 euroa (6 738 349,07 miljoonaa euroa alijäämää vuonna 2008).

Sijoitustoiminnasta vastasi kolmijäseninen sijoitustoimikunta, jonka puheenjohtajana toimi Juha Majalahti. Toimikunta kokoontui 10 kertaa.

Säätiön hallinto

Valtuuskunta

Säätiön valtuuskuntaan kuului toimintavuonna 29 jäsentä. Sääntöjen mukaan kolmannes jäsenistä on vuosittain erovuorossa. Valtuuskunnan jäsenmääräksi vahvistettiin 26.11.2009 pidetyssä kokouksessa 29 myös vuodeksi 2010.

Valtuuskunnan jäseniä vuonna 2009 olivat:

Matti Ahde
Hannu Alakontiola
Lasse Eskonen
Maarit Feldt-Ranta
Esko Grekelä
Aarne Heikkilä
Eero Hoffrén
Tiina Johansson
Hannu Jouhki
Pekka Jylhä
Jukka Kinos
Juhani Lahtinen
Antti Mäkinen
Jari Mäkinen
Juha Mäkinen
Jouko Nuutinen
Heikki Nykänen
Helena Pihlajasaari
Jorma Pikkarainen
Markku Puurula
Jussi Ranta
Ossi Roininen
Jouko Sillanpää
Jukka Tamminen
Anne Tervo
Minna Tuukkanen-Peussa
Liisa Vannekari
Marko Varajärvi
Katja Veirto

Valtuuskunta piti kaksi kokousta: 26.5.2009 ja 26.11.2009. Valtuuskunnan puheenjohtajana toimi johtaja Lasse Eskonen.

Valtuuskunnan syyskokouksessa 26.11.2009 valittiin valtuuskunnan erovuoroiset jäsenet Matti Ahde, Lasse Eskonen, Aarne Heikkilä, Maarit Feldt-Ranta, Esko Grekelä, Eero Hoffrén, Marko Varajärvi, Jouko Sillanpää ja Jukka Tamminen edelleen kolmivuotiskaudeksi 2010 - 2012. Eroamisiän saavuttaneen Juhani Lahtisen tilalle valittiin Heikki Helkavuori vuoden 2010 päättyväksi toimikaudeksi ja eroa pyytäneen Jouko Nuutisen tilalle Jari Hoffrén niin ikään 2010 lopussa päättyväksi toimikaudeksi.

Valtuuskunnan puheenjohtajaksi syyskokous valitsi edelleen Lasse Eskosen. I varapuheenjohtajaksi valittiin Jukka Tamminen ja II varapuheenjohtajaksi Aarne Heikkilä.

Syyskokouksessa käytiin kokouksesitelmän sijasta tavanomaista laajempi ja perusteellisempi keskustelu säätiön apurahapolitiikasta ja toiminnan painopisteistä vuosina 2010 - 2012.

Hallitus ja asiamies

Säätiön hallituksen jäsenmäärä on ollut kaksitoista. Hallitukseen ovat vuonna 2009 kuuluneet seuraavat jäsenet:

Markku Hyvärinen	puheenjohtaja
Risto Salonen	varapuheenjohtaja
Matti Tokkari	varapuheenjohtaja
Pekka Heikkinen	
Loviisa Itäkannas	
Jari Jääskeläinen	
Mika Kari	
Vertti Kiukas	
Juha Majalahti	
Paula Ojala-Ruuth	
Maj-Len Remahl	
Martti Turkka	

Säätiön hallitus on kokoontunut viisi kertaa. Säätiön osa-aikaisena asiamiehenä on toiminut OTL Tuomas Harpf.

Erovuorossa olleista hallituksen jäsenistä Markku Hyvärinen, Risto Salonen ja Mika Kari valittiin jatkamaan tehtävässään toimikaudeksi 2010 - 2012. Paula Ojala-Ruuthin tilalle valittiin Helena Tikkanen toimikaudeksi 2010 - 2012.

Sääntöjen mukaisen eroamisiän saavuttaneen Maj-Len Remahlin tilalle valittiin Eija Harjula vuoden 2011 lopussa päättyväksi toimikaudeksi ja niin ikään eroamisiän saavuttaneen Martti Turkan tilalle Markku Kainulainen vuoden 2010 lopussa päättyväksi toimikaudeksi.

Tilintarkastajat

Säätiön varsinaisina tilintarkastajina ovat toimineet HTM-yhteisö Tilintarkastusrengas Oy, vastuullisena tilintarkastajana Martti Haapakoski sekä HTM Matti Pirnes, jonka varalle Tilintarkastusrengas Oy nimeää tarvittaessa edustajan.

Säätiön Internet-sivut

Säätiöllä on Internet-kotisivut osoitteessa www.palkansaajasaatio.fi. Kotisivuilla kerrotaan säätiön historiasta ja toiminnasta sekä säätiön jakamista apurahoista. Sieltä on myös linkki STS-pankin historiaa käsittelevään valokuvanäyttelyyn, eli ns. "virtuaalimuseoon". Kotisivuilta löytyvät myös säätiön tilinpäätökset ja toimintakertomukset.

Tulevaisuudennäkymät, epävarmuustekijät ja riskit

Säätiön varsinaisen toiminta kohdistuu myös vuonna 2010 sääntöjen mukaisesti entisiin aihepiireihin, ennen muuta palkansaajien taloudelliseen valistamiseen.

Toimintaa on tarkoitus edelleen laajentaa ja monipuolistaa. Vuonna 2010 jaettavien apurahojen ja avustuksien määrä on budjetissa kasvatettu 700 000,- euroksi. Lisäksi historia- ja perinnetyöhön sekä säätiön arkiston ja kokoelmien säilytys- ja hoitomaksuihin käytetään noin 70 000,- euroa.

Säätiön suurimmat toiminnalliset riskit liittyvät maailmantalouden toipumiseen kohdistuviin riskeihin. Talouden elpymisen suurin uhka näyttää alkuvuodesta 2010 olevan eräiden eurovaltioiden ja USA:n raskas velkaantuminen sekä julkistalouden alijäämät eri valtioissa.

Myös finanssisektorin ja teollisuuden kestäväan elpymiseen kohdistuu vielä epävarmuustekijöitä. Säätiön varat on kuitenkin sijoitettu siten, että ne tuottavat varsinaisessa toiminnassa tarvittavan kassavirran heikkoinakin sijoitusvuosina. Säätiön talous kestää tarvittaessa pitkänkin taantumakauden varsinaisen toiminnan vaarantumatta.

Tilikauden tulos

Tilikauden ylijäämäksi muodostui 4 835 851,08 euroa (6 738 349,07 miljoonaa euroa alijäämää vuonna 2008). Hallitus esittää, että ylijäämä siirretään edellisten tilikausien yli/alijäämä - tilille.

TULOSLASKELMA

	01.01.-31.12.2009	01.01.-31.12.2008
VAR SINAINEN TOIMINTA		
STS-PANKKIMUSEO		
Kulut	12 498,48	17 280,80
STS-PANKIN ARKISTO JA HISTORIA		
Kulut	101 353,56	159 369,06
APURAHAT JA AVUSTUKSET		
Kulut	661 200,00	601 000,00
YHTEISET KULUT		
Kulut		
Henkilöstökulut	97 310,93	110 051,17
Poistot	984,73	304,44
Muut kulut	117 941,32	83 517,64
	216 236,98	193 873,25
TUOTTO-/KULUJÄÄMÄ	-991 289,02	-971 523,11
SIJOITUS- JA RAHOITUSTOIMINTA		
Tuotot		
Korkotuotot	364 117,57	416 228,55
Osinkotuotot	526 270,15	376 733,60
Vuokratuotot	728 969,26	715 741,56
Myyntivoitot	2 414 360,49	239 941,62
Muut rahoitustuotot	2 599 398,60	27 270,03
	6 633 116,07	1 775 915,36
Kulut		
Vastikkeet	110 120,60	101 682,65
Myyntitappiot	318 551,91	440 731,68
Korkokulut	44 236,79	0,00
Muut rahoituskulut	333 066,67	7 000 326,99
	805 975,97	7 542 741,32
TUOTTO-/KULUJÄÄMÄ	5 827 140,10	-5 766 825,96
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)	4 835 851,08	-6 738 349,07

T A S E

	31.12.2009	31.12.2008
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
AINEELLISET HYÖDYKKEET		
Koneet ja kalusto	2 954,18	913,31
Muut aineelliset hyödykkeet	3 363,76	8 363,76
	6 317,94	9 277,07
SIOJITUKSET		
Muut osakkeet ja osuudet	31 143 527,55	26 135 810,04
Muut pitkäaikaiset sijoitukset	8 047 770,00	6 108 285,00
	39 191 297,55	32 244 095,04
	39 197 615,49	32 253 372,11
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
SAAMISET		
Siirtosaamiset	54 209,91	82 480,32
Muut saamiset	20 171,44	0,00
	74 381,35	82 480,32
RAHAT JA PANKKISAAMISET	662 655,53	572 243,65
	737 036,88	654 723,97
	39 934 652,37	32 908 096,08
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	42 046 981,62	42 046 981,62
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	-9 183 607,31	-2 445 258,24
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	4 835 851,08	-6 738 349,07
	37 699 225,39	32 863 374,31
VIERAS PÄÄOMA		
LYHYTAIKAINEN		
Lainat rahoituslaitoksilta	2 200 000,00	0,00
Muut velat	28 968,69	38 353,40
Siirtovelat	6 458,29	6 368,37
	2 235 426,98	44 721,77
	39 934 652,37	32 908 096,08